

Dossier de premsa

Xavier Gosé (1876-1915)

**De la Barcelona d'*Els Quatre Gats* al
París elegant**

De l'1 d'abril al 28 de juny de 2009

Xavier Gosé: *Le manteau bleu*, c. 1912

Presentació

Xavier Gosé (Alcalá de Henares, 1876- Lleida, 1915) és una de les figures senyeres de la il·lustració europea d'inicis del segle XX. La seva estètica, a mig camí entre l'Art Nouveau i l'Art Déco, ens situa davant un artista exquisit i elegant que va saber retratar com ningú el modus vivendi de la societat parisenca dels primers quinze anys del segle XX. La mostra que presentem pretén actualitzar el coneixement a casa nostra d'un dels artistes més internacionals de les col·leccions del Museu d'Art Jaume Morera, després d'haver itinerat per diversos equipaments muesístics de la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona.

Fruit d'un acord de col·laboració entre l'Institut Municipal d'Acció Cultural de l'Ajuntament de Lleida i la Diputació de Barcelona, i amb la voluntat de difondre les col·leccions del Museu d'Art Jaume Morera més enllà del seu territori, ambdues institucions van produir aquesta exposició dedicada a Xavier Gosé i comissariada per Albert Velasco amb la intenció que pogués itinerar durant més d'un any per diversos museus que conformen la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona.

Després de presentar-se al Centre de Documentació i Museu Tèxtil de Terrassa (del 29 d'abril al 28 de setembre de 2008), el Museu de Gavà (del 2 d'octubre al 7 de desembre de 2008), a la Sala dels Vaixells del Palau Maricel – Cau Ferrat de Sitges (del 12 de desembre de 2008 a l'1 de febrer de 2009) i a la Fundació Palau Centre d'Art de Caldes d'Estrac (del 8 de febrer al 29 de març de 2009), l'exposició tanca el seu periple al Museu d'Art Jaume Morera de Lleida, la institució que posseeix el fons més important del l'artista.

Biografia

Fill d'una família amb orígens lleidatans, la vida de Gosé va estar professionalment lligada a dues ciutats. Es va formar a Barcelona, i ràpidament va mirar d'obrir-se camí col·laborant com a il·lustrador en revistes com *L'Esquella de la Torratxa*, *Barcelona Cómica* o *Madrid Cómico*. A la capital catalana va entrar en contacte amb el grup intel·lectual aplegat al voltant de la mítica cerveseria d'*Els Quatre Gats*, el cau modernista per antonomàsia, tot relacionant-se amb una sèrie d'artistes i literats de trajectòries prou ben conegudes, entre ells, Ramon Casas, Isidre Nonell, Santiago Rusiñol, Joaquim Mir o Pablo Picasso. Dins d'aquesta etapa d'apropament al modernisme més amanerat i dolç, va reflectir la vida dels suburbis barcelonins, sempre des d'un ideari estètic no allunyat del realisme i amb un repertori de temes de marcat caràcter social.

El 1900, com molts altres companys de generació, Gosé decideix provar l'aventura parisenca. París era l'epicentre creatiu de l'Europa del moment, i allà va romandre fins gairebé el final de la seva vida. Comença a publicar dibuixos a les principals revistes editades a la ciutat, tot abandonant els temes més realistes de l'etapa barcelonina, i centrant-se en la plasmació de determinats aspectes de la vida mundana d'aquella efervescent urbs. L'obra de Gosé és un autèntic reportatge gràfic dels usos, els modes i les actituds del París de la Belle Époque. És el treball d'un cronista que va retratar magistralment la vida burgesa i la seva cara més amable, però també facetes més decadents d'aquell món que restaven amagades, com la prostitució, personificada en els dibuixos de les *petites femmes* que sovintejaven els cafès i hotels més luxosos a la recerca de dandis acabalats.

A París, van publicar els seus dibuixos revistes satíriques com *L'Assiette au Beurre* o *Le Rire*, dins d'un primer moment d'acostament a temàtiques socials, per després passar a col·laborar en publicacions vinculades al món de la moda com *La Gazette du Bon Ton* o *Femina*. És en aquest punt en què reforça a la dona com a *leitmotiv* de la seva producció, on la presenta en la versió més esplendorosa i, d'aquesta manera, contribueix a crear un tipus artístic femení que tindrà una gran fortuna posterior. Dissortadament, la salut no el va acompanyar quant es trobava a la cúspide professional. Una tuberculosi i l'inici de la Gran Guerra el van fer tornar a Lleida el 1914, on moriria el 16 de març de l'any següent, amb només 38 anys.

Àmbits de l'exposició

1. LA VIDA AL CARRER. DEL REALISME AL MODERNISME

L'inici de la singladura artística de Gosé se situa a Barcelona i ve marcat pel vincle establert amb Josep Lluís Pellicer, un dels grans il·lustradors i cronistes gràfics del moment, al taller del qual entrà com a ajudant en la realització d'ombrejats dels dibuixos realitzats pel mestre.

Els primers dibuixos de Gosé, força influenciats per l'obra de Pellicer, no van trigar a aparèixer publicats en revistes com *L'Esquella de la Torratxa*, *Barcelona Cómica* o *Madrid Cómico*, tot presentant-nos un artista que esdevingué un dels primers conreadors de l'Art Nouveau a Catalunya, seguint l'estela d'Alexandre de Riquer i Adrià Gual. Amb tot, dins la seva obra continuaven sent forts el pes del realisme decimonònic i les temàtiques socials, en la línia dels treballs de la denominada Colla del Safrà i d'artistes forans com Steinlen i Meunier, on prenen protagonisme la realitat quotidiana dels treballadors, els suburbis barcelonins, els temes portuaris i les raconades pintoresques.

El Modernisme prenia volada a Barcelona i Europa, i Gosé ràpidament es pujà al carro en entrar en contacte el 1899 amb el grup d'intel·lectuals i artistes aglutinat al voltant de la mítica cerveseria d'*Els Quatre Gats*, convertint-se en asidu contertuli, tot i que romanent sempre en un segon plànol. Allà degué compartir taula i conversa amb Ramon Casas, Pere Romeu, Santiago Rusiñol i molts altres. El local, el cau per antonomàsia de la modernitat barcelonina, fou l'indret on Gosé assolí el seu primer gran èxit, que vingué donat per l'exposició que hi va fer de dibuixos entre abril i maig de 1899, just un any abans de marxar a París. Fins i tot, publicà dues portades en la revista *Quatre Gats*, detall que només retrobem en un altre dels grans artistes del grup, Ramon Casas.

Home a la platja. Meditación

2. ELOGI DE LA DONA

El viatge a París suposa un canvi radical en la iconografia del pintor. Després d'uns inicis difícils, Gosé va començar a publicar il·lustracions sobre balladores de flamenc, molt en boga al París del moment, i que cal encabir dins el gènere de l'*espanyolada*. Ràpidament abandonà aquesta temàtica i se centrà en la que seria la central de la seva obra, la dona parisina de vida alegre, frívola i desenfada, les petites *femmes*. La representà en tot el seu esplendor, moderna i sofisticada, en infinitat d'actituds i situacions, sempre posant èmfasi en els seus atuells, amb impressionants vestits, pells i barrets. Seduït per la bellesa d'aquestes dames que es passejaven per cafès, cabarets i teatres, no s'amagà de mostrar que, molts cops, es tractava de dones de reputació dubtosa.

En la biblioteca

La dona és un dels temes iconogràfics per antonomàsia del Modernisme, l'estil que millor l'ha plasmat amb tots els seus matissos. Les fèmínes de Gosé, la majoria de cops, apareixen envoltades de flors, el que lliga la seva obra amb un altre dels recursos més habituals de l'estètica modernista, el de concebre la dona floralment, és a dir, associar-la a la bellesa natural de les flors.

Tanmateix, les dones de Gosé exhibeixen una de les dicotomies o ambivalències tradicionals del Modernisme. Per una banda, ens les presenta angelicals, pures, virginals, esprimatxades, melangioses i gairebé desvalides, però de l'altra, ens mostra la seva cara més *fatale*, lliurades al plaer, desimboltes, cruels, pecaminoses i, en definitiva, malignes.

3. PARÍS: LA VIE ÉLÉGANTE

Al París cosmopolita de la Belle Époque, després d'una primera etapa en què la temàtica dels seus dibuixos és principalment satíricopolítica, Gosé enceta una línia molt més mundana, frívola, i es converteix en un dels grans cronistes de la ciutat i els seus ambients, especialment dels més refinats, on l'elegància, les aparences i la sofisticació estaven per damunt de tot. L'èxit dels seus dibuixos li va permetre viure folgadoament, el que fa pensar que ell mateix passà a formar part d'aquest *demi-monde* elitista i esnob.

El paisatge humà descrit per Gosé a París és luxós, ampul·lós i exagerat, però per damunt de tot, bell i encisador. Les seves obres ens mostren damisel·les i dandis immersos en la seva quotidianitat més mundana als cabarets i teatres, passejant pels boulevards, assistint a esdeveniments socials de caire divers, prenent un cafè en una terrassa o, fins i tot, en situacions de caire íntim plenes de sensualitat.

L'estil de Gosé, elegant i refinat, era el més adequat per plasmar els anhels i formes de vida de la burgesia parisenca del moment. Certament, el seu art s'allunyava força de l'estètica imperant en aquells anys a Catalunya, mediatitzada pels preceptes del Noucentisme, el que dóna consistència a les paraules de Joaquim Folch i Torres quan, el 1911, coincidint amb una exposició de l'artista a Barcelona, afirmà que "(...) en Gosé no és pas d'aquells als qui podem considerar nostres. La lleugeresa elegantíssima del seu art és el reflexe extern de les societats hont viu (...) L'art d'en Gosé, és, doncs, un art tot exterior".

4. GOSÉ I LA MODA

El món de la moda va esdevenir el gènere predilecte de Gosé entre el 1912 i 1914. Així, convertit en un dels millors i més reputats cronistes de la vida moderna parisenca, el 1912 enceta la seva col·laboració en les dues revistes de modes més importants de la capital francesa, *Le Journal des Dames et des Modes* i *La Gazette du Bon Ton*. No va ser aquesta la primera incursió de l'artista en aquest entorn, ja que el 1905, junt al pintor Ignacio Zuloaga, havia dibuixat el vestuari de l'òpera Pepita Jiménez, d'Isaac Albéniz, per al teatre de La Monnaie de Brusel·les.

Jardí d'hivern

Au revoir

És fàcil entendre el nou rumb agafat per l'artista lleidatà, atès que el negoci de la moda era un dels fonaments de l'economia francesa. A manca de mitjans audiovisuals com els que disposem avui en dia, els industrials de la moda va saber explotar el filó mediàtic que ofería la il·lustració gràfica, un àmbit on treballaven una sèrie d'il·lustradors que adaptaven fàcilment el seu estil al tipus de roba que havien de representar. En aquest sentit, fou escollit pels grans modistes Paquin, Doeuillet, Wort i Redfern per presentar les seves creacions.

A través dels dibuixos i il·lustracions de Gosé del període, veiem un tipus de dona extremadament moderna i independent, una nova dona que enllaça amb les *garçonnes* de Victor Margueritte, és a dir, dones amb talls de pèl masculins, deslliurades de la rigidesa dels tradicionals corsés, amb faldilles més provocatives i robes, en definitiva, més còmodes i fàcils de dur. Era el tipus de fèmina que defensava Coco Chanel, que havia obert la seva primera botiga el 1913.

Informació i horaris

Museu d'Art Jaume Morera

C. Major, 31, Edifici Casino
25007 Lleida
Tel. 973 700 419
Fax. 973700487
a.e: mmorera@paeria.cat
www.paeria.cat/mmorera

Horari

De dimarts a dissabte: de 11 a 14 h. i de 17 a 20 h.
Diumenges i festius: de 11 a 14 h.
Dilluns tancat
Entrada gratuïta

Visites comentades al públic en general, tots els dissabtes a les 18,30 h. i diumenges a les 12 h.

Col·laboren

FUNDACIÓ CAIXA CATALUNYA

Diputació de Lleida

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
i Mitjans de Comunicació

Organitzen

Diputació
Barcelona
xarxa de municipis

LA PAERIA

Ajuntament de Lleida